

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

חינוך יהודי פלורליסטי בעולמם של חכמי התלמוד - 63719

תאריך עדכון אחרון 08-11-2016

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: חינוך - חינוך יהודי

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): פרופ' רוחמה וייס

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: wg@netvision.net.il

שעות קבלה של רכז הקורס: בתיאום מראש

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

העיסוק בקשר המתוח שבין האמונה הדתית המונותאיסטית, והאמונה המפתיעה אך העמוקה ש'אלו ואלו דברי אלהים חיים הם' (בבלי, עירובין, יג עמוד ב, ועוד) הוא מאבני היסוד של הספרות התלמודית. דיונים רבים עוסקים באופן ישיר בקשר מתוח זה. דיונים רבים עוד יותר משקפים מתח זה בעצם קיומם. למעשה, ניתן לתאר את כל הוויתור של התורה שבעל פה מנקודת המבט של המתח הטמון בחיים שהם גם דתיים-מונותאיסטיים וגם פלורליסטיים, מתח המעורר שאלות דתיות וקהילתיות יסודיות: אם האמת האלוהית אחת היא, מה מהותן ותכליתן של המחלוקות? מדוע לא להשליט את האמת האלוהית על הקהילה כולה? ולעומת זאת – אם נטען כי האמת האלוהית מרובת פנים היא – איזה אלוהים מצוירת טענה זו? מיהו אותו אל מונותאיסטי המצליח להכיל בקרבו דעות שונות, וחמור מכך – סותרות?

ספרות חז"ל היא ספרות חינוכית במהותה. לכל אחד מהטקסטים שהיא מכילה מגמה או מגמות חינוכיות. חכמי המשנה והתלמוד תופסים את עצמם כמחנכים – הם רוצים להשפיע על העולם הערכי והמעשי של חברי הקהילה שלהם והם מכוונים את יצירתם לתכלית זו. אם כן, החתירה לפלורליזם בתוך החוויה היהודית-למדנית, המאמץ מתמיד לחינוך לפלורליזם תוך התבוננות והתמודדות עם המתחים והמחירים שמעלה רעיון זה, הן מסוגיות היסוד של ספרות חז"ל.

מטרות הקורס:

בהערכת המשתתפים הקורס תעשה בשני אופנים: האחד – הדווד קבוצתי-אישי - בסיום כל מפגש יתבקשו שני משתתפים לכתוב סיכום-מהדהד שישלב בין המקורות והדיון בקבוצה לחוויה האישית שלהם במהלך הלימוד. הקף הסיכום כ-400 מילים. הסיכום יופץ בין המשתתפים בדואר אלקטרוני (יום-יומיים לאחר המפגש) והם יוזמנו להגיב לסיכום האישי (כל משתתף מתחייב לשני סיכומים לפחות במהלך הקורס).

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

החינוך פלורליסטי בעולמם של חכמי התלמוד – הלכה למעשה חלקים נרחבים מהידע הכללי שלנו ושל תלמדנו מתקבל באמצעות האינטרנט, וחשוב להבנתי שנלמד להשתמש בו ולהשפיע על הנעשה בו. אחד המאגרים החשובים להקניית ידע, ועל כן גם להבנייתו, הוא האנציקלופדיה האינטרנטית 'ויקיפדיה'. עבודת סיום הקורס תשלב בין ידע אקדמי להשפעה חינוכית תרבותית, ובה תתבקשו לבחור ערך ב'ויקיפדיה' העוסק בדמות או מושג מעולם התלמוד, ולהערכתכם לא מציג תמונת עולם פלורליסטית. עליכם לבחור ערך שלהבנתכם חוטא למשימת הפלורליזם באופן משמעותי.

משימותיכם הן:

- א. להדפיס את הערך כפי שמצאתם אותו ב'ויקיפדיה'.
- ב. לנמק מדוע הערך לא עונה על הדרישות של הצגה פלורליסטית, ומה להבנתכם השינויים שיש לעשות בו על מנת שיוציג את הנושא באופן פלורליסטי.
- ג. לחולל את השינוי ב'ויקיפדיה' עצמה. ברגע שסיימתם את המשימה שלחו אלי את הקישור לערך ואת תאריך סיום העריכה.

ד. במהלך חודש מיום סיום העריכה אבדוק את הערך המתוקן בהשוואה לגרסה הקודמת שלו, ולמסמך ההערכה שכתבתם. תחזוק הערך בגרסתכם עלול להתקל בקשיים שכן ייתכן שמישהו שמתנגד לגרסתכם ישנה את הערך. עליכם לשמור על הערך בגרסתכם לאורך כל החודש הבדיקה (לכל עבודה ינתנו שתי הזדמנויות בדיקה).

דרישות נוכחות (%) :
80%

שיטת ההוראה בקורס :

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס :

הקורס יתמקד בלימוד 'על הסדר' של הפרק החמישי של מסכת עירובין. את דילמת הפלורליזם ננסה לבחון בעזרת קריאה צמודה של סוגיה תלמודית, וזאת בניגוד ללימוד סוגיות נבחרות המתייחסות לנושא באופן ישיר. הסוגיה הראשונה בפרק החמישי של מסכת עירובין (בה נתמקד) עוסקת בטכניקות של לימוד תורה, ובמהלך העיון בתכניה נמקד את תשומת לבנו בשאלת ריבוי הדעות, מהותה של המחלוקת, חווית לימוד התורה ותלכליתו.

חומר חובה לקריאה :

א. אלון, 'לימוד הוא תענוג', עלמא די 1999, עמ' ע, נו-ס
ש. ארליך, אחרות, גבולות ודיאלוג - הרהורים, בתוך: האחר - בין אדם לעצמו ולזולתו, תל-אביב 2001, עמ' 19-36; ר. וייס, אוכלים לדעת - תפקידן התרבותי של הסעודות, תל-אביב 2010 עמ' 264-305.
ד. בויראין, סיכום לעתיד: לימודי התלמוד כביקורת תרבות, הבשר שברוח, תל-אביב 1999 עמ' 221-239
ב. בטלהיים, מבוא, קסמן של אגדות (תרגום: נ. שלייפמן) 1980, עמ' 21-9
ד. ברקוביץ, הדף היומי - מסכת עירובין פרק ה' ולכל בשרו מרפא' (תדפיס)
מ. הירשמן, 'ליבן של ראשונים': על ביקורו של ר' יוחנן אצל ר' הושעיה, הישן יתחדש והחדש יתקדש, עמ' 60-69
ר. וייס, מבוא, 'כיוון שלא צריך אותנו', 'המזיק את אשתו בתשמיש המטה', מתחייבת בנפשי 2006, עמ' 9-19, 53-79, 152-175
ש. ולר, מגמות בעריכה הספרותית של סוגיה תלמודית - סוגית עירובין דף נ"ג, ע"ב-נ"ד, ע"א - אוסף ערוך של שיחות חולין, דפים למחקר בספרות כרך 14-15 תשס"ו, עמ' 11-39
י. פרנקל, דרכי האגדה והמדרש 1991, עמ' 427-428

חומר לקריאה נוספת :

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 50 %
הרצאה 0 %
השתתפות 0 %
הגשת עבודה 25 %
הגשת תרגילים 25 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות: